

МІСЦЕ ТЕРМІНІВ У СКЛАДІ ФАХОВИХ МОВ

Маслова Т.Б.

Національний технічний університет України «КПІ»

Фахова мова вживається з метою забезпечення порозуміння між людьми, які працюють у професійно замкнутій сфері комунікації, і хоча вона бере витoki із загальноживаної мови, її головною особливістю є наявність специфічних мовних засобів – граматичних, синтаксичних, стилістичних – які суттєво різняться залежно від фаху (філософія, математика, економіка, хімія тощо).

Відмінність фахових мов передусім відчутна у їх лексичному складі, в якому окрім загальноживаних слів можна розрізнити:

- терміни, тобто слова і словосполучення, що виражають спеціальні поняття певної сфери професійного життя, наприклад виробництва, науки, мистецтва, визначення яких наводяться у словниках, довідниках, глосаріях [1: с. 217];
- міжгалузеві термінологічні одиниці, які позначають загальнонаукові процеси і методи, об'єкти дослідження тощо;
- напівтерміни або професіоналізми – виробнича лексика, неофіційні заміники термінів, що найчастіше вживаються в усному мовленні на професійно-орієнтовану тематику між спеціалістами певного фаху;
- професійні жаргонізми, або образні, емоційно-зabarвлені слова, часто з іронічною конотацією, які застосовуються у професійній комунікації, коли предмет певної галузі знань обговорюється із «неспеціалістами» [2].

На перших етапах лінгвістичного дослідження фахових мов та розробки відповідних навчальних мовних курсів головна увага була прикута саме до термінології, яка вважалася ядром професійної комунікації. Проте згодом стало зрозуміло, що фахові мови не можуть існувати поза межами загальноживаної мови і знання лише термінології не гарантує успішної комунікації в професійно-орієнтованому мовному просторі. Насправді, будь-яка фахова мова будується на основі загальноживаної мови, знаходиться з нею у постійному взаємозв'язку і користується всією сукупністю наявних у

ній мовних засобів на рівні фонетики, морфології, лексики, синтаксису, стилістики і принципів побудови тексту. Зараз терміни вивчаються в межах структурно-семантичного і функціонального підходу. Згідно із структурно-семантичним підходом термін розглядається як спеціальна лексична одиниця певної системи понять, яка має такі чітко виражені ознаки як однозначність у межах однієї терміносистеми, точність, системність, тобто взаємозв'язок з іншими термінами терміносистеми, лаконічність, відсутність вираженої емоційної експресивності [1; 2]. З точки зору функціонального підходу, який передбачає вивчення мовних одиниць різних рівнів у процесі їх практичного використання у комунікативній ситуації, термін розуміється як лексема в особливій функції і, отже, головним завданням стає дослідження семантики терміна через функції, які він виконує у текстах різних стилів та жанрів. Семантика терміна є результатом вторинної номінації на позначення наукового поняття, тому термін є не особливим словом, а словом у особливій функції. Термін виконує основні функції загальноживаного слова – номінативну, сигніфікативну, пізнавальну, прагматичну, комунікативну, але у специфічний спосіб, оскільки його комунікативне призначення полягає у найменуванні, збереженні та передачі наукового та професійного знання. Стрімкий науково-технічний прогрес і подальше розмежування галузей знань призводить до утворення нових терміносистем, що свідчить про те, що термін, безперечно, є ключовим компонентом фахової комунікації і все більшої актуальності набувають питання про комунікативно-прагматичний потенціал, стилістичну диференціацію та особливості перекладу термінів.

Література

1. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства: підручник. – 2-ге вид., стер. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 336с.
2. Туркевич Оксана Фахова мова методика викладання української мови як іноземної: специфіка функціонування// Вісник Львівського університету. Серія філологічна, 2012. – Випуск 57. – С. 230-235.